

Er ref/dnr: LI2025/00934

Vårt dnr: 2025/0102

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

li.remissvar@regeringskansliet.se

Stockholm 23 September 2025

Yttrande över En ny nationell myndighet för viltförvaltning SOU 2025:50 (LI2025/00934)

Sammanfattning

Naturskyddsföreningen avstyrker utredningens förslag att inrätta en ny nationell viltmyndighet. Naturskyddsföreningen ser betydande risker att utredningens förslag sammantaget skulle försämra Sveriges förmåga att uppnå miljöpolitiska mål, bevara biologisk mångfald och uppfylla internationella åtaganden. Förslaget skapar ökad fragmentering i miljöförvaltningen, bristande samordning och riskerar att försvaga redan etablerade kompetenser och samverkansstrukturer.

Förslaget riskerar också att leda till ineffektivitet, ökade statliga kostnader till följd av överlappande myndighetsansvar och förlorad samlad kompetens i såväl viltförvaltningen som i naturvårdsarbetet.

Naturskyddsföreningen anser att viltförvaltningen i Sverige bör utvecklas vidare inom ramen för befintliga strukturer. Naturvårdsverket bör ges ett tydligare uppdrag, ökade resurser och möjlighet till förstärkt samverkan med relevanta aktörer, då detta ger bättre förutsättningar för en ekosystembaserad viltförvaltning som präglas av en helhetssyn och integreras i det övergripande miljö- och naturvårdsarbetet.

En utvecklad roll för Naturvårdsverket som nationell viltförvaltningsmyndighet, med tydligare riktlinjer och tillräckliga resurser, skulle enligt vår bedömning ge bättre förutsättningar för en långsiktig, förutsägbar, ekosystembaserad och effektiv viltförvaltning med hög legitimitet, samtidigt som naturvårdsarbetet hålls samman.

Sverige står inför stora utmaningar inom naturvården. För att svara upp mot dessa behövs starka, väl etablerade och samordnade myndigheter, inte fragmentering och osäkerhet som detta förslag riskerar att innebära.

Naturskyddsföreningen föreslår:

- att regeringen avstår från att gå vidare med myndighetsbildningen enligt betänkandet,
- att en fördjupad och bred översyn initieras gällande viltförvaltningens framtida struktur och styrning, med fokus på att bättre integrera viltförvaltningen i det övergripande miljö- och klimatpolitiska arbetet.

Specifika synpunkter på förslagen

Kapitel 4. Den nya myndigheten för viltförvaltning

Naturskyddsföreningen *avstyrker* förslaget att inrätta en ny myndighet med ansvar för all viltförvaltning. Naturskyddsföreningen anser att en effektiv och ekosystembaserad viltförvaltning bäst uppnås inom ramen för befintlig myndighetsstruktur. I stället bör resurser läggas på att utveckla och effektivisera befintliga myndigheters uppdrag, samverkansformer och arbetssätt.

Om regeringen väljer att inrätta en ny myndighet för viltförvaltning anser Naturskyddsföreningen att bevarandedelen i myndighetens uppdrag inte kan begränsas till att endast säkerställa att viltarter uppnår och bibehåller gynnsam bevarandestatus, utan måste ta sikte på att viltet ska kunna fylla sina ekologiska funktioner i de ekosystem de lever i.

Naturskyddsföreningen *avstyrker* utredningens förslag om att frågor som rör artbevarande och artskydd (avsnitt 4.4), arbete mot invasiva arter (avsnitt 4.5), CITES (Avsnitt 4.6), marina däggdjur (avsnitt 4.9) samt EU-arbete och annat internationellt arbete (avsnitt 4.10) överförs från Naturvårdsverket till den nya myndigheten. Naturskyddsföreningen anser även att ansvaret för förvaltning av de stora rovdjuren bör ligga kvar på Naturvårdsverket.

Naturskyddsföreningen delar utredningens bedömning att ansvaret för miljöforskning bör ligga kvar på Naturvårdsverket (Avsnitt 4.12). Även populationsövervakning bör ligga kvar på Naturvårdsverket respektive Havs- och vattenmyndigheten för att inte tappa kontinuitet och expertis.

Om en myndighet bildas med det ansvar och de arbetsuppgifter som föreslås i betänkandet, anser Naturskyddsföreningen att den bör finansieras genom ett nytt anslag under utgiftsområde 20, Klimat, miljö och natur, eftersom tyngdpunkten i den nya myndighetens ansvarsområde då skulle ligga inom detta politikområde snarare än under utgiftsområde 23.

Utredningens förslag bygger på en inaktuell analys av förutsättningar och behov

Naturskyddsföreningen delar inte utredningens grundläggande bedömningar om behovet av en ny myndighet. Naturskyddsföreningen konstaterar att uppdraget avgränsas till att avse *hur* en ny myndighet kan inrättas och organiseras, inte *om* detta överhuvudtaget är lämpligt. Det snäva uppdraget gör att det saknas analys av faktiska behov samt för- och nackdelar med myndighetsbildningen.

Naturskyddsföreningen konstaterar att det nu gått tolv år sedan den förra jaktlagsutredningen lämnade sitt delbetänkande (SOU 2013:71). Där föreslogs en förändring av myndighetsstrukturen baserat på de problem och utmaningar man då såg i viltförvaltningen. Sedan dess har stora förändringar skett både i viltförvaltningens organisation och i Naturvårdsverket roll, resurssättning och uppdrag. Vidare har en omfattande regionalisering av förvaltningen ägt rum, där ansvar och befogenheter delegerats från Naturvårdsverket till Länsstyrelserna i syfte att skapa ökad acceptans och ägarskap. Under dessa år har också komplexiteten i naturvårdsarbetet ökat både på internationell nivå och inom EU samtidigt som insikterna ökat om att en robust viltförvaltning behöver bygga på ett integrerat synsätt där viltstammarna förvaltas tillsammans med sina livsmiljöer. Naturskyddsföreningen konstaterar mot bakgrund av detta att tiden och utvecklingen sprungit ifrån de skäl som anförts för att inrätta en ny viltmyndighet.

Utredningens förslag riskerar att leda till en kraftig förskjutning i balansen mellan olika intressen i viltförvaltningen.

Naturskyddsföreningen anser att en nationell viltvårdsmyndighets uppdrag kopplat till bevarande inte kan begränsas till att endast säkerställa att viltarter uppnår och bibehåller gynnsam bevarandestatus. Gynnsam bevarandestatus utgör visserligen en absolut juridisk lägstanivå i förvaltningen, men bör inte användas som förvaltningsmål då det speglar en snäv förståelse av viltets egenvärde och värde som samhällsresurs, utöver det rena brukandeperspektivet. Viltförvaltningen bör i stället ha som mål att upprätthålla populationer på en nivå där viltet kan fylla sin ekologiska roll inom sina naturliga utbredningsområden och leverera sådana stödjande och reglerande ekosystemtjänster som faller utanför det rena brukandeperspektivet.

Naturskyddsföreningen konstaterar att utredningens problemanalys och lösningsförslag baseras på utgångspunkten att jakt utgör kärnan i brukandet av vilt, trots att antalet registrerade jägare endast utgör cirka 2,5% av landets befolkning och upplevelsevärdena kopplade till starka och livskraftiga viltstammar är mycket stora. Vidare är naturturismen, där de svenska viltstammarna är en viktig del i attraktionskraften, en snabbt växande mångmiljardindustri i Sverige.

Utredningens snäva syn på vad som bör inkluderas i myndighetsuppdraget kopplat till bevarande av vilt riskerar, i kombination med ett alltför snävt fokus på jaktintresset i brukandet av vilt, leda till en kraftig förskjutning av balansen i viltförvaltningen. Förslagen om ökat fokus på viltets påverkan på andra samhällsintressen i den nya myndighetens uppdrag bidrar ytterligare till denna risk.

En splittrad myndighetsstruktur försvårar en ekosystembaserad viltförvaltning

Naturskyddsföreningen konstaterar att utredningens uppdrag, där man å ena sidan ska säkerställa en ekosystembaserad viltförvaltning och å andra sidan bryta ut viltförvaltningen från den centrala miljömyndighetens ansvarsområde, inte varit möjligt att lösa på ett tillfredsställande sätt.

Naturskyddsföreningens utgångspunkt är att viltförvaltningen måste ske utifrån ett helhetsperspektiv, där arter och populationer ses i sina ekologiska sammanhang, vilket förutsätter att viltpopulationerna förvaltas integrerat med förvaltningen av deras livsmiljöer. En robust viltförvaltning behöver därför organiseras på ett sätt som skapar förutsättningar för att en integrering av viltförvaltningen i arbetet

för biologisk mångfald och klimatanpassning. En ny myndighet enligt utredningens förslag riskerar att leda i motsatt riktning.

Förvaltningen av stora rovdjur är en avgörande del av viltförvaltningen och kräver ett starkt förtroende bland berörda aktörer, vilket ställer särskilt höga krav på juridisk, ekologisk och beteendevetenskaplig expertis. Detta är svårt att uppnå och upprätthålla inom en liten myndighet. En framtidssäkrad rovdjursförvaltning bör bygga på vetenskapliga bevarandemål, förebyggande åtgärder och samexistens. Den behöver vidare säkerställa insyn, transparens och lokalt inflytande samt vara förankrad i gällande EU-rätt och internationella konventioner. Betänkandet adresserar inte dessa förutsättningar på ett tillfredsställande sätt.

I propositionen 2023/24:156 *Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske* understryker regeringen vikten av att förstärka tillämpningen av ekosystemansatsen inom arbetet med havsmiljön. Vidare framhålls behovet av ett samordnat, balanserat och integrerat angreppssätt från källa till hav för att utveckla och genomföra havsmiljöpolitiken. Ekosystembaserad förvaltning innebär att hela ekosystemet hanteras som en sammanhängande helhet där arter förvaltas integrerat med sina livsmiljöer. Förvaltningen av marina däggdjur är nära knuten till status på våra fiskbestånd som även i fortsättningen föreslås förvaltas av Havs- och vattenmyndigheten. Alla arter av marina däggdjur är beroende av fisk som föda, och alla arter drabbas dessutom hårt av bifångster i fisket. Marina däggdjur har också en direkt inverkan på de marina ekosystemen. Den uppdelning av förvaltningen av vattenlevande arter och deras livsmiljöer som föreslås i betänkandet står därmed i direkt konflikt med den av riksdagen beslutade inriktningen för havsmiljöpolitiken. En överflyttning av ansvaret över de marina däggdjuren till en ny myndighet medför också en risk att förvaltning och rena bevarandeåtgärder för arter och populationer som inte är föremål för jakt, till exempel tumlare, skulle hamna i skymundan.

En överföring av ansvaret för rena artbevarande frågor riskerar att kraftigt försvaga naturvårdsarbetet

Att bryta ut vilt- och artbevarande frågor från Naturvårdsverket, som i dagsläget besitter en bred kompetensbas och ansvar för miljömålsarbetet, skulle försvaga samordning och minska förutsättningarna för ett sammanhållet och evidensbaserat beslutsfattande. Risken för otydlighet, dubbelarbete och ökade behov av samverkan mellan myndigheter är uppenbar. Förslaget innebär vidare betydande risker för kompetensförlust i såväl viltförvaltnings- som naturvårdsarbetet.

Naturskyddsföreningen tolkar utredningens förslag om att överföra ansvaret för rena artbevarandeuppgifter som ett försök att balansera upp den nya myndighetens uppdrag och i någon mån adressera de uppenbara riskerna att den nya myndigheten får ett alltför snävt fokus på jaktfrågor. Trots att Naturskyddsföreningen delar bedömningen denna risk är betydande, bedömer vi att nackdelarna med ett utvidgat uppdrag för den föreslagna myndigheten vida överstiger de potentiella fördelarna.

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten bedriver idag ett omfattande och komplext arbete som bland annat inkluderar åtgärdsprogram för hotade arter, övervakning och rapportering enligt EU:s art- och habitatdirektiv, samt internationellt förhandlings- och rapporteringsarbete kopplat till en rad konventioner. Sveriges internationella och EU-rättsliga åtaganden rörande biologisk mångfald har skärpts betydligt under de senaste åren, samtidigt som utvecklingen för den biologiska mångfalden är fortsatt negativ. Att i detta läge genomföra radikala förändringar av myndighetsstrukturen riskerar att orsaka tempoförluster som Sverige inte har råd med. Naturskyddsföreningen ser en uppenbar fara i att en ny myndighet med en hemvist utanför miljöförvaltningen riskerar att få ett alltför starkt fokus på jakt och brukande, och därmed inte kommer att ha förutsättningar att hantera komplexiteten i dessa frågor. Den föreslagna ansvarsfördelningen riskerar att leda till ineffektivitet, splittrat ansvar och otydliga gränsdragningar, särskilt i tillämpningen av artskyddsförordningen och EU:s naturvårdsdirektiv. Detta riskerar sammantaget att kraftigt försvaga och försvåra arbetet med bevarande av fåglar och däggdjur samt deras livsmiljöer i Sverige. Om regeringen väljer att gå vidare

med förslaget om att inrätta en ny viltvårdsmyndighet anser Naturskyddsföreningen därför att myndighetens uppdrag bör begränsas till förvaltning av viltstammar som baserat på vetenskapligt underlag har gynnsam bevarandestatus och där det finns ett berättigat intresse för jakt.

En ny myndighet medför ökade kostnader och ökad sårbarhet

Naturskyddsföreningen anser att det finns betydande oklarheter kring hur förändringen i myndighetsstruktur och ansvarsfördelning ska kunna genomföras utan att förlora viktiga funktioner och expertis, samt förlora tempo i både viltförvaltnings- som naturvårdsarbetet. Den nuvarande kopplingen mellan Naturvårdsverket och forskningsinstitutioner som SLU Artdatabanken och Viltskadecenter är avgörande för kunskapsförsörjning och kvalitet i beslutsunderlag. Utredningen ger inga tydliga svar på hur dessa relationer ska bevaras och utvecklas.

Att bygga upp en helt ny myndighet medför stora kostnader och organisatoriska risker. Sådana reformer leder ofta till ökad administration och inledande ineffektivitet snarare än förenkling. Ytterligare ett problem som kan uppstå på en mindre myndighet med begränsade resurser för stödfunktioner är att organisationen riskerar att bli sårbar vid toppar i arbetsbelastning. Naturskyddsföreningen anser att dessa risker och konsekvenser underskattas i betänkandet.

Det saknas vidare en tillräcklig analys av hur digitala system, datadelning och kontinuitet i förvaltningsplaner ska garanteras. Digitala övergångar, IT-infrastruktur, datadelning och samordning med andra myndigheter kräver långsiktiga resurser och innebär förseningar i utvecklingen.

Kapitel 9. Skador som orsakas av vilt

För det fall regeringen väljer att gå vidare med förslaget att inrätta en ny viltförvaltningsmyndighet anser Naturskyddsföreningen att myndighetens uppgift att förebygga och begränsa skador som orsakas av vilt bör utföras i samråd med naturvårdsorganisationer, inte bara näringarnas och jägarnas organisationer som föreslås i betänkandet.

Kapitel 10. Konsekvensanalys och övrigt

Naturskyddsföreningen anser att utredningens konsekvensanalys är bristfällig då den begränsas till rena statsfinansiella och budgettekniska konsekvenser till följd av överföringen av myndighetsansvar.

Naturskyddsföreningen har i andra delar av detta remissvar pekat på betydande risker för förlust av tempo i miljömålsarbetet, ökade svårigheter att leva upp till EU-rättsliga förpliktelser, samt effektivitetsförluster i myndighetsutövningen på både kort och lång sikt. Risken för tempoförluster i arbetet i anslutning till överflyttning av ansvar, dubblering av funktioner och bristande effektivitet till följd av ytterligare komplexitet i ansvarsfördelning och samverkansstrukturer är överhängande. Naturskyddsföreningen anser att dessa frågor inte ägnas tillräcklig uppmärksamhet i konsekvensanalysen.

Detta remissvar har utarbetats av Jörgen Sundin strateg biologisk mångfald vid rikskansliet, med hjälp av Isak Isaksson, Ida Carlén och Anton Näsman samt Therese Börjesson, chef för avdelningen för biologisk mångfald och miljögifter på Naturskyddsföreningen.

Naturskyddsföreningen

För Naturskyddsföreningen
Stockholm dag som ovan

Therese Börjesson
Chef för avdelningen biologisk mångfald och
miljögifter

Paula Andersson
Chef för enheten för skog och artbevarande

Kopia till:

li.fjr@regeringskansliet.se

kn.nm@regeringskansliet.se

registrator@naturvardsverket.se